

НАГЛАСИ НА УЧИТЕЛИТЕ ЗА ВЪВЕЖДАНЕ НА ПСИХОМОТОРНИ ЗАНИМАНИЯ В ПРЕДУЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ

Златка Александрова Димитрова¹, Ивелина Стоянова Янгъзова²

Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – гр. Бургас

TEACHERS' ATTITUDES ON THE INTRODUCTION OF PSYCHOMOTOR ACTIVITIES IN PRE-SCHOOL AGE

Zlatka Aleksandrova Dimitrova¹, Ivelina Stoyanova Yangiozova²

University “Prof. d-r Asen Zlatarov” – Burgas, Bulgaria

Abstract: *Psychomotor activities have long been implemented as regular classes not only in kindergartens, but also in schools in many European countries. In Bulgaria, psychomotorics is better known as a therapeutic method that helps children overcome their difficulties and increase their competences. In recent years, attempts have been made to introduce psychomotor activities as a preventive measure in the pedagogical routine of kindergartens and schools. The concept and principles of the method can provide important guidelines for the modern educational system to provide the necessary framework for a successful personal development.*

In this report, the teachers' attitudes towards the introduction of educational psychomotor skills in kindergartens are presented. For this purpose, a partially standardized survey was used, with a total volume of 13 questions: four of the questions include the organization of children's free time and their preferences regarding the type of games; seven questions about the place of psychomotor activities in kindergarten; two informational questions.

Based on the conclusions, a judgment is made regarding the possibilities of conducting psychomotor activities in the conditions of kindergartens.

Key words: *psychomotor activities, preschool age*

ВЪВЕДЕНИЕ

Психомоторният метод е отдавна познат в Европа. Този метод следва детето, като му помага да се усъвършенства в своята игра, подпомагайки процесите на символизация, двигателно и интелектуално развитие. В залата по психомоторика ритъма и индивидуалността на всяко дете се зачита. То е свободно да си избира само начина по който се изразява. Методът е подходящ за деца от 0 до 7-8 годишна възраст – така наречената „златната възраст на психомоториката“. Това е периодът, в който тялото на детето е непосредствено свързано с емоциите. След тази фаза, то навлиза в период, в който тялото вече не изразява непринудено неговото емоционално състояние и свързаността му с другите. То навлиза в период на ролеви игри и игри с правила. Методът е подходящ и за деца, които изпитват трудности в общуването, които имат различни затруднения (двигателни затруднения или трудности при ориентирането в пространство и време). Психомоторният метод може да се използва в образованието и да бъде част от програмата на детски градини и училища като подкрепа за личностното им развитие и креативност [1, 2].

„Психомоториката или психомоторното развитие е развитие на двигателната дейност, пресичано от психичното развитие, което позволява на човека да придобива жестове (адаптирани към определена цел, организирани в пространството, организирани във времето, латерализирани), да си представя тялото си (статично положение и в движение) и да има образ за него. Психомоторното развитие е процесът на развитие на двигателната активност, свързана с развитието на психиката /това ще рече на афективността, интелигентността и говора/. Без досега с психиката, моториката би била само механично действие, без стремеж, без чувство, без удоволствие от движението. Психомоториката е насочена най-вече към работа за стимулиране и отпускане. На детето се предоставят възможности и условия да усети своето тяло чрез движението. Това се случва под ръководството на възрастния. Според етапа на развитие на детето, то се стимулира да реализира различни пози и да преминава от една поза към друга. Заедно с това двигателно действие, на детето се предлагат игри, които стимулират и подбуждат хващането и зрително-двигателната координация. Свободните игри, движението според темпото и желанието на детето в защитено пространство, за да разбере какви са границите и възможностите му – именно това е същността на психомоториката.“ [3].

Психомоторната практика можем да разделим на две основни звена: възпитателна и терапевтична.

Възпитателната психомоторна практика развива психомоторната експресивност на детето в областите общуване, креативност и формиране на операционално мислене. Затова Бернар Окутюрие създава 3 възпитателни зони, в които глобално съзряване за детето /двигателно, афективно и когнитивно съзряване/ да бъде максимално стимулирано, и в които то може да инвестира, според собственото си желание. Тези три зони са:

- Място на сензорно-двигателното /сензо-моторното/ удоволствие;
- Място на символичните игри;
- Място на разграничаването /представянето/.

В една от най – значимите книги на Мария Монтесори „Попиващият ум“ тя пише: „Движението е много важно за самото умствено развитие, при условие, че действието, което се появява, е свързано с протичащата умствена активност. Движението подпомага и умственото, и духовното израстване; без него не може да съществува нито максимално развитие, нито максимално здраве [4]. Тя свързва движението и умствената дейност на човека. Според нея, ако искаме децата да учат с радост и удоволствие, трябва да ги оставим да се движат. В своите „къщи на децата“, тя изследва всеки месец физическите показатели на децата (тегло, височина, гръдна обиколка, мускулен тонус) с цел да се диагностицират на време дефекти и патологични състояния като детски паралич и рахит. С тази практика, след години се доказва, че има връзка между обездвижването и появата на различни болести [5].

МЕТОДОЛОГИЯ

Проучено е мнението на учители относно мястото на психомоторните занимания в условията на детската градина. За целта е използвана частично стандартизирана анкета, с общ обем от 13 въпроса: четири от въпросите включват организацията на свободното време на децата и предпочитанията им относно вида игри; седем въпроса

относно мястото на психомоторните занимания в детската градина; два информационни въпроси.

Проучването е проведено месец май 2022 учебна година. Използван е Google Forms софтуер за администриране на проучвания, предлаган от Google. В анкетата се включиха 73 учители от две детски градини на гр. Бургас. В едната от детските градини има оборудвана психомоторна зала.

На базата на изводите се прави преценка относно възможностите за провеждането на психомоторни занимания в условията на детските градини.

РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЯ

Резултатите от анкетата ни дават обратна връзка относно нагласите на учителите за психомоторни занимания в предучилищна възраст и предпочитанията и организацията на свободното време и игрите на децата.

Анкетата е разделена на три основни блока. Блок 1 – Игри и свободно време, Блок 2 – Психомоториката в образователната система и Блок 3 – Демографски данни.

Първият въпрос от Блок 1 на анкетната карта цели да определи предпочитанията на децата относно игрите в детската градина (*Фиг. 1*).

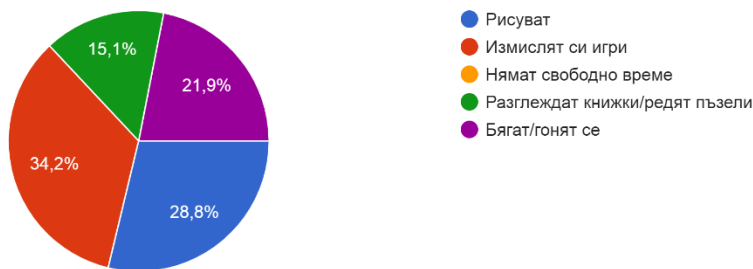

Фигура 1. Предпочитани игри

Най-голям процент учители (72,6%) са отговорили, че децата обичат да играят творчески игри (свободни игри с играчки). На второ място очаквано са посочени подвижните игри (64,4%), а на трето и четвърто място са музикалните игри (47,9 %) и сюжетно-ролевите(46,6%). От така представените количествени данни можем да заключим, че децата обичат всички игри, но предпочитат по-свободните, включващи повече движение, творчество и не намеса от страна на възрастните. Това е и в основата на психомоторните занимания – свободната детска игра и удоволствието от движенията.

С отговорите на втория въпрос добиваме представа за заниманията на децата в свободното си време в детската градина. (*Фиг. 2*)

2. С какво обичат да се занимават децата в свободното си време?
73 отговора

Фигура 2. Свободно време

Според повечето педагози, през свободното си време децата от тяхната група си измислят игри или рисуват. Според 21,9% от учителите, децата се гонят или бягат, а 15,1% са отговорили, че обичат да разглеждат книжки и да редят пъзели. Тук също виждаме, че превес взимат свободните и творчески занимания.

С третия въпрос от анкетата се установява възможността и времето в целодневния режим на децата за творчески и свободни занимания и игри извън задължителните педагогически ситуации. (Фиг. 3)

3. Извън задължителните регламентирани ситуации, оставяте ли време на децата за свободни игри, без организация от Ваша страна?
73 отговора

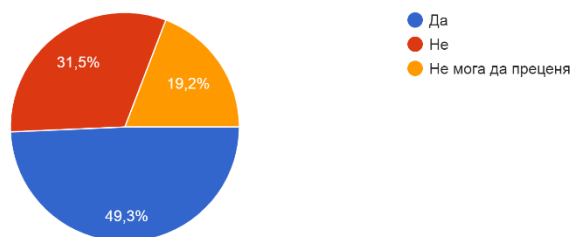

Фигура 3. Свободни игри

Много голям процент от учителите (71,2 %) са отговорили, че организират време за свободни игри на децата извън задължителните педагогически ситуации в детската градина. Фактът, че имат свободно време още повече доказва необходимостта от зала за психомоторни занимания, в която децата в безопасна среда да се движат, да изразяват емоциите си, да творят, да символизират да играят на свобода.

Чрез четвъртия въпрос от Блок 1 на анкетата се установява мнението на педагозите за времето за спортно-двигателна дейност в детската градина. (Фиг. 4)

4. Според Вас, отделя ли се достатъчно време за спортно-двигателни дейности в детската градина?
73 отговора

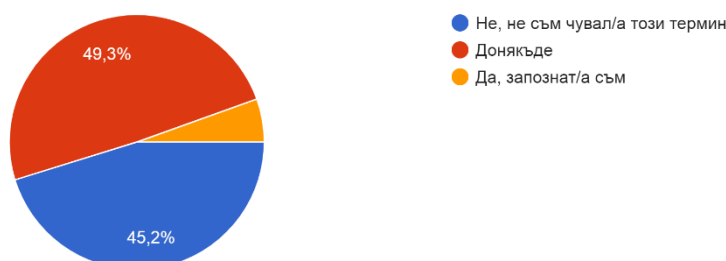
Фигура 4. Спортно – двигателни дейности

Според 49,3 % от учителите се отделя достатъчно време за спортно-двигателни дейности в детската градина. При благоприятни атмосферни условия, спортно-подготвителните упражнения и игри се практикуват на открито, но затворените пространства на занималните и малките физкултурни салони, много често не предполагат качествено провеждане на разнообразни физически активности.

Вторият блок от анкетната карта съдържа въпроси за информираността на учителите за психомоториката като холистичен метода и готовността им за обучения, семинари и помощ за внедряване на психомоторните занимания в детската градина.

С първия въпрос се установява дали учителите са запознати с релационната психомоторика като метод. (Фиг. 5)

1. Запознати ли сте с метода и принципите на Релационната психомоторика?
73 отговора

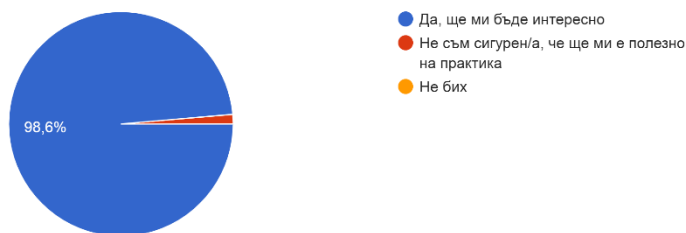

Фигура 5. Информационност за релационната психомоторика

49,3% твърдят, че са запознати донякъде с метода и принципите на Релационната психомоторика. Много голям процент от учителите 33,3 % въобще не са чували този термин. 5,5% или само четирима учители отговарят, че са запознати с психомоториката. Този процент на осведоменост се дължи на спечеления от ДГ „Морска звезда“ проект за обзавеждането на психомоторна зала.

Въпрос 2 има за цел да установи готовността на учителите да участват в обучения и семинари по Релационна психомоторика. (Фиг. 6)

2. Бихте ли се включили в семинари или обучения по Релационна психомоторика?
73 отговора

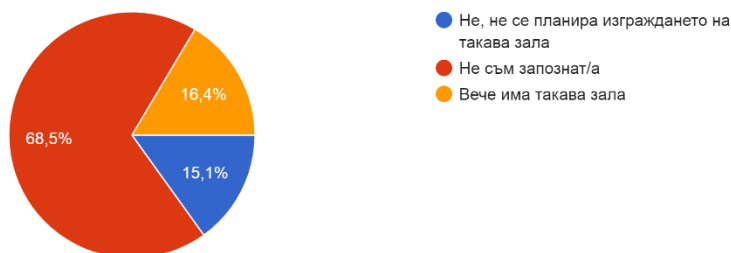

Фигура 6. Семинари по Релационна психомоторика

Мнението на 98,6%, че биха се включили с интерес в семинари и обучения по Релационна психомоторика, 1,4 % или 1 учител не е сигурен в полезността на тези обучения и приложението на наученото на практика.

С третия въпрос от Блок 2 се установява планирането и изграждането на психомоторна зала в детските заведения, в които се прави проучването. (Фиг. 7)

3. Знаете ли дали в детското заведение, в което работите планират изграждане на психомоторна зала?
73 отговора

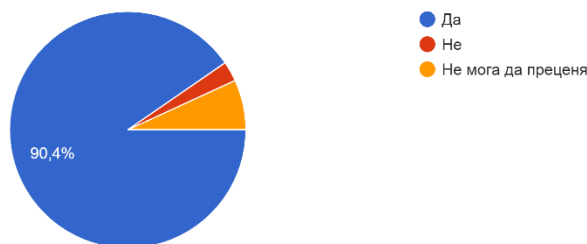

Фигура 7. Психомоторна зала

Повече от половината от запитаните учители отговарят, че в детското заведение, в което работят не са запознати с това дали се планира изграждането на психомоторна зала, 16,4% отговарят, че имат вече изградена психомоторна зала. 15,1% от учителите твърдят, че, не се планира изграждането на такава зала.

Въпрос 4 започва с кратко описание на психомоторния метод, с което се цели на база на това описание учителите да изкажат мнение дали според тях психомоторните занимания могат да се приложат в условията на детската градина.

4. Ако знаете най-общо, че Психомоториката е метод, който подпомага развитието на двигателните умения, психичното развитие и с... приложими в условията на детските градини?
73 отговора

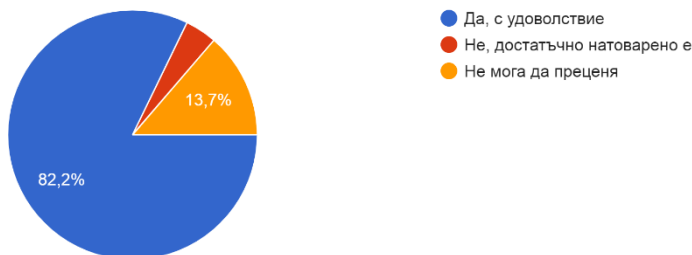

Фигура 8. Приложимост на психомоторния метод

66 от педагозите или 90,4% смятат, че психомоторните занимания за приложими в условията на детската градина. Само двама учител мисли, че не могат да се приложат на практика и пет учители, че не могат да преценят.

С пети въпрос се установява колко учители биха се включили в адаптирането на психомоторните занимания в детската градина, в която работят. (Фиг. 9)

5. Бихте ли се включили в адаптирането на Психомоторните занимания в условията на детската градина, в която работите?
73 отговора

Фигура 9. Нагласи за въвеждането на психомоторните занимания

82,2% с удоволствие биха се включили и спомогнали за процеса на адаптиране на психомоторните занимания в градината, в която работят. 4,1% мислят, че е достатъчно натоварено и не биха се включили в адаптирането на психомоторните занимания. 13,7% или десет учители не могат да преценят дали биха се включили.

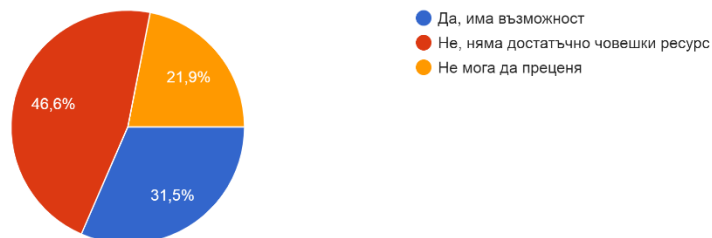
С шести въпрос се търси мнението на учителите относно подобряване на социалните компетенции и емоционалната интелигентност на децата от детската група. Според 93,2 % от педагозите ще бъде полезно за децата да подобрят социалните и емоционалните си компетенции. Само един от учителите не може да прецени дали имат такава нужда.

За да се провеждат занимания по психомоторика в детската градина е нужно децата да бъдат разделени в по-малки групи. С въпрос 7 се цели установяване на мнението на учителите за възможността децата да бъдат разделени в малки групи, за по-ефективно провеждане на психомоторните занимания. (Фиг. 10).

Според 46,6% няма достатъчно човешки ресурс, който да покрие нуждата от разделянето на децата от предучилищна възраст в по-малки групи. Според 31,5%,

напротив – има възможност за разделянето на децата в по-малки групи. 21,9% не могат да дадат точен отговор и не могат да преценят дали е възможно да се случи разделянето на групата.

7. Според Вас, има ли възможност децата в ПУВ да бъдат разделени в по-малки групи, за да се осъществят заниманията по Психомоторика?
73 отговора

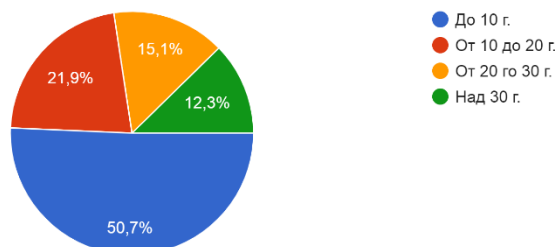

Фигура 10. Организация на децата в по-малки групи

Първият въпрос от демографския блок от анкетата е свързан с пола на респондентите. Резултатът очаквано доказва феминизирането на професията учител в детска градина, като 100% от анкетираните учители са жени.

С втория въпрос се определя педагогическият стаж на участниците в анкетата и се търси възможна зависимост между продължителността на стажа на учителите с нагласите и желанията им за запознаване с нови методи и принципи за работа с деца. (Фиг. 11)

2. Вашият педагогически стаж в Детска градина е ...
73 отговора

Фигура 11. Педагогически стаж

До 10 години стаж в детска градина имат 50,7% от анкетираните педагози. Над тридесетгодишен стаж имат 12,3 % от учителите взели участие в анкетата, които са най-малко. 21,9% са със стаж от 10 до 20 години. Данните показват подмладяване на учителското съсловие и интереса на голяма част от учителите за въвеждане на нови методики.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

От анализа на резултатите от проведеното анкетно проучване се открояват няколко основни проблема, които биха могли да възпрепятстват прилагането на психомоторните занимания в детските градини. На първо място впечатление прави ниският процент педагогически специалисти, които са запознати с методите и

принципите на психомоториката. За да се обогати педагогическото взаимодействие по физическа култура с психомоторни занимания е нужно учителите да бъдат добре информирани и обучени. Според данните от проведената анкетата не липсва желание за включване в семинарии обучения по психомоторика.

Вторият проблем е осигуряването на подходяща материалната база в детските градини. За момента детските заведения с изградена психомоторна зала са изключително малко, а за да бъде ефективно приложен метода, би следвало да се спазят принципите за подреждане на залата с трите основни пространства.

Разделянето на децата в по-малки групи е третият проблем, за който споделят учителите в проведената анкета.

Интегрирането на психомоторния метод в образованието би подкрепило двигателната активност на всяко дете, в резултата на което би се подобрила неговата експресивност, изразителност на емоции и преживявания.

Литература

- [1] Банова, В. (2003). *Психомоторно развитие и психомоторни практики*. София.
- Борислав Николов, Д. В. (н.д.). *daoin.com*. Изтеглено на 20 април 2022 г. от <http://daoin.com/yoga.php>
- [2] Димитрова, З. Т. (2021). Изследване и оценка на психомоторните способности на 6-7 годишните деца. <https://conf.uni-ruse.bg/bg/docs/sns/2021/FOZZG.pdf>, ISSN 1311-3321 (print) (стр. 70 -76). Русе: РУ "Ангел Кънчев".
- [3] Банова, В. (2001). *Ръководство по релационна психомоторика*. София.
- [4] Монтесори, М. (2017). *Попиващият ум*. София: Асеновци.
- [5] Найденова, Д. (2020). *Превенция на гръбначните изкривявания при 5–6-годишни деца в условията на съвременната „Монтесори“ детска градина*. Извлечено от Продължаващо образование: <https://diuu.bg/emag/9235/>
- [6] Окутюрие, Б., (2019) *Действаме, играем, мислим*, ИК "Колибри"
- [7] Scott, E. (н.д.). www.verywellmind.com. Изтеглено на 21 04 2022 г. от <https://www.verywellmind.com/how-to-relax-physically-and-emotionally-3144472>

За контакт с автора:

доц. д-р Златка Александрова Димитрова
email: dimitrova.zlatka@yahoo.com